



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta  
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ  
Theologiæ

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

3 Vtrum aliquæ virtutes morales sint in nobis per infusionem.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)



licet actus precedentes habitum uirtutis sint secundum se imperfecti, ut tamen ex altiori oriuntur principio, generatiui sunt uirtutis.

Super questionis 63. Articulus tertium.

**I**N articulo tertio eiusdem quaestio. sexagesimæ tertie dabium

sentent. distinctio.

trigesimæ sexta occurrit, negata has

uirtutes morales infusas, non tamen sol

uente rationem sancti Thomæ. Mouetur

autem: quia ponere ipsas nec oportet

ex parte finis, quoniam finis supernaturalis suffi-

cienter habetur in anima per uirtutes

theologicas: nec ex parte modi, uel medi-

um: quia fides modum dat operandi

inferioribus in ordine ad Deum, & charitas

ordinat ad ipsum omnia. Ex parte quoque obiecti

posset ex ipso Scoto argui ex 34. distinctio. eiusdem tertij,

ubi impugnat dona: quia quatuor uirtutes

cardinales, & tres theologice si perfectissime habeantur,

sufficiens perficiunt animam nostram respectu omnis obiecti

pertinentis ad partem practicam agibilem, ut facile

est deducere tam de obiecto naturali, quam supernaturali:

tam de fine ultimo, quam de his que sunt ad finem. Theo-

logice nanque uirtutes finem supernaturalem sufficienter respiciunt, & ad ipsum

ordinant actus suos, & aliarum uirtutum.

Sed ut omnibus liqueat, quod istas uirtutes morales infusas oportet in anima ponere præter theologicas, ex multis capitibus ostenditur. Primo ex supernaturalis perfectionis complemento: inchoatur enim in nobis supernaturalis perfectio per gratiam & uirtutes theologicas: & nisi consequerentur uirtutes morales supernaturales, perfectio supernaturalis incompleta remaneret: sicut si perfectio naturalis haberet tantum primas uirtutes circa finem scilicet, & non eas que sunt ad finem. Secundo ex proportione effectus ad causam: oportet enim causis naturalibus effectus naturales, & supernaturalibus supernaturales respondere, ergo principiis supernaturalibus, qualia sunt uirtutes theologice, oportet assignare effectus supernaturales, quales sunt morales, sicut naturalibus naturalibus. Et hæc est ratio litterarum: & ex hac ratione habes, quod huic principio quod est charitas, non est proportionatus actus temperantie acquisitæ, sed infusæ. Tertio ex parte obiecti: quia modus inpositus in passionibus & operationibus secundum diuinam regulam, & inpositus secundum humanam rationem, sunt obiecta formaliter distincta: & utrumque oportet habere. & primum ad infusas, secundum ad acquisitas morales spectat. & hæc ratio tangitur in sequenti articulo. Quarto ex ordine ad finem: quia infusæ ordinant ad uitam diuinam, acquisitæ ad humanam, ut in eodem sequenti articulo patet. Et quamuis Scotus nullam istarum soluat, ac propterea non esset opus ampliori firmitate: ut tamen Scotus ex propriis se cognoscat, uide quod si ratio Scoti ex parte obiecti approbaretur, sequeretur in primis, quod nec theologicas uirtutes oportet ponere infusas. Probatur, quia ad idem obiectum perficiunt fides, spes, & charitas acquisitæ de Deo, ad quod perficiunt infusæ, & nihil creditur, nihil speratur, nihil amatur infusis, quod non acquisitis, & quacumque ratione soluent hoc, soluemus etiã de moralibus.

ARTICVLVS III.

*Utrum aliqua uirtutes morales sint in nobis per infusionem.*

**A**D TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod præter uirtutes theologicas non sint alie uirtutes nobis infusæ a Deo. Eae-

nim que possunt fieri a causis secundis, non fiunt immediate a Deo, nisi forte aliquando miraculose; quia ut Dionysius dicit, Lex diuinitatis est ultima per media adducere: sed uirtutes intellectuales & morales possunt in nobis causari per nostros actus, ut dicitur non ergo conuenienter causantur in nobis per infusionem.

**¶ 2** Præterea. In operibus Dei multo minus est aliquid superfluum, quam in operibus naturæ: sed ad ordinandum nos in bonum supernaturale sufficiunt uirtutes theologice, ergo non sunt alie uirtutes supernaturales, quas oporteat in nobis causari a Deo.

**¶ 3** Præterea. Natura non facit per duo, quod potest facere per unum, & multo minus Deus; sed Deus inseruit animæ nostræ semina uirtutum, ut dicitur glo. Heb. I. ergo non oportet quod alie uirtutes in nobis per infusionem causentur.

**¶ 4** Sed ut omnibus liqueat, quod istas uirtutes morales infusas oportet in anima ponere præter theologicas, ex multis capitibus ostenditur. Primo ex supernaturalis perfectionis complemento: inchoatur enim in nobis supernaturalis perfectio per gratiam & uirtutes theologicas: & nisi consequerentur uirtutes morales supernaturales, perfectio supernaturalis incompleta remaneret: sicut si perfectio naturalis haberet tantum primas uirtutes circa finem scilicet, & non eas que sunt ad finem. Secundo ex proportione effectus ad causam: oportet enim causis naturalibus effectus naturales, & supernaturalibus supernaturales respondere, ergo principiis supernaturalibus, qualia sunt uirtutes theologice, oportet assignare effectus supernaturales, quales sunt morales, sicut naturalibus naturalibus. Et hæc est ratio litterarum: & ex hac ratione habes, quod huic principio quod est charitas, non est proportionatus actus temperantie acquisitæ, sed infusæ. Tertio ex parte obiecti: quia modus inpositus in passionibus & operationibus secundum diuinam regulam, & inpositus secundum humanam rationem, sunt obiecta formaliter distincta: & utrumque oportet habere. & primum ad infusas, secundum ad acquisitas morales spectat. & hæc ratio tangitur in sequenti articulo. Quarto ex ordine ad finem: quia infusæ ordinant ad uitam diuinam, acquisitæ ad humanam, ut in eodem sequenti articulo patet. Et quamuis Scotus nullam istarum soluat, ac propterea non esset opus ampliori firmitate: ut tamen Scotus ex propriis se cognoscat, uide quod si ratio Scoti ex parte obiecti approbaretur, sequeretur in primis, quod nec theologicas uirtutes oportet ponere infusas. Probatur, quia ad idem obiectum perficiunt fides, spes, & charitas acquisitæ de Deo, ad quod perficiunt infusæ, & nihil creditur, nihil speratur, nihil amatur infusis, quod non acquisitis, & quacumque ratione soluent hoc, soluemus etiã de moralibus.

Supr. q. 51. artic. 3. & q. 55. art. 4. ad 6. & infr. q. 65. art. 2. & 3. dist. 33. q. 6. 2. arti. 3. q. 3. & 4. distine. 17. q. 5. 1. art. 8. q. 1. co. & virt. q. 1. ar. 10.

Art. præced.

infusis, v.g. si dixerint, quod non æque perfecte fit per acquisitionem sicut per infusionem, ita etiam hic, & sic de aliis.

Præterea, si non ponerentur uirtutes morales infusæ, sequeretur quod baptizato puero, uel adulto quasi neutrali secundum uirtutem, uel uitium acquisita, non sufficienter prouidum esset, quia perfectus est respectu finis tantum ex quo nullam moralem infusam aut nequaquam habere uirtutem. Et sic non posset sequi operatio perfecta in appropinquatione inferiori, quam in existentia imperfecte operatio non potest sequi perfectam in inferiori. Et sic non posset sequi operatio perfecta in appropinquatione inferiori, quam in existentia imperfecte operatio non potest sequi perfectam in inferiori. Et sic non posset sequi operatio perfecta in appropinquatione inferiori, quam in existentia imperfecte operatio non potest sequi perfectam in inferiori.

**SED CONTRA** est, quod dicitur Sapient. octauo. Sobrietatem & iustitiam docet, prudentiam & uirtutem.

**RESPON.** Dicendum, quod oportet effectus esse suis causis, & principiis proportionatos. Omnes autem uirtutes tam intellectuales, quam morales, quæ ex nostris actibus acquiruntur, procedunt ex quibusdam naturalibus principiis in nobis præexistentibus, ut supra dictum est, loco quorum naturalium principiorum conferuntur nobis a Deo uirtutes theologice, quibus ordinamur ad finem supernaturalem, sicut supra dictum est. unde oportet quod his etiam uirtutibus theologice proportionaliter respondeant alii habitus diuinitus causati in nobis, qui sic se habeant ad uirtutes theologicas, sicut se habent uirtutes morales & intellectuales ad principia naturalia uirtutum.

**AD PRIMVM** ergo dicendum, quod alie quidem uirtutes morales & intellectuales possunt causari in nobis ex nostris actibus, tamen illæ non sunt proportionatæ uirtutibus theologice, & ideo oportet alias eis proportionatas immediate a Deo causari.

**AD SECUNDVM** dicendum, quod uirtutes theologice sufficienter nos

ad exequuntur, ita in infusis fides finem ultimum firmans largiens mediante prudentia infusa medium moralibus infusis imponit, & illas oportet medium illud habitare. Fides ergo medium non dat nisi remouet: prudentia autem infusa proxime, oportet autem Deum opera perfecta esse, & ut prima, & proxima habeantur principia. Ex parte quoque obiecti oportet easdem ponere, quia aliud est loqui de obiecto formali, aliud de materia uirtutum. Et licet per septem illas uirtutes praeclarum circa omnem materiam, non tamen circa omne obiectum formale, id est, perficimus circa omne obiectum, sed non secundum omnem rationem formalem, ut patet ex dictis. Ad id autem quod additur, quod uirtutes morales acquisitæ, ut imponantur a charitate, ordinantur ad ultimum finem supernaturalem, respondetur quod hoc uerum est, sed non sufficit, quod dicitur simpliciter patet. Primo, quia ad ipsum non ordinantur acquisitæ, ut ad proportionatum secundum se, sed ex parte ordinantur tantum uirtutes autem morales infusæ ordinantur, ut secundum se proportionatæ ad talem finem supernaturalem. Cum enim utroque modo contingat aliquid ordinari ad supernaturalem finem, ille actus ordinatur in illum ut proportio naturalis secundum se, cuius proximus finis in illum ordinatur. Constat autem quod bonum secundum regulam diuinam, quod est proprius finis moralis infusæ, & bonum secundum humanam regulam, quod est proximus finis acquisitæ, ita se habent, quod hoc est humani, illud diuini ordinis, & consequenter hoc ex alio tantum, illud etiam ex se habet, quod ad Deum supernaturalem finem ordinatur. Secundo, quia ut ex supra dictis patet, uirtutes morales ordinantur a charitate ad Deum, ut res improporionate ipsi charitati, utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

quia perfectus est respectu finis tantum ex quo nullam moralem infusam aut nequaquam habere uirtutem. Et sic non posset sequi operatio perfecta in appropinquatione inferiori, quam in existentia imperfecte operatio non potest sequi perfectam in inferiori. Et sic non posset sequi operatio perfecta in appropinquatione inferiori, quam in existentia imperfecte operatio non potest sequi perfectam in inferiori.

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in

utpote inferiores ordinis: oportet autem charitatem media habere sui ordinis & cetera. Accedit ad hoc in



de sum. Trin. & fid. ca. tho. cap. fidei catholi...

Super Questionis se...

In articulo quarto...

ordinant in finem supernaturalē...

Ad tertium dicendum...

ARTICVLVS IIII.

Vtrum uirtus quam acquirimus ex...

Ad quartum sic proceditur...

Præ. Virtus acquisita, & uirtus...

Præ. Virtus acquisita, & uirtus...

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum uirtutes morales sint in medio.

Ad primum sic procedit...

cibi & potus, & aliorum huiusmodi...

Ad primum ergo dicendum...

Ad secundum dicendum...

Ad tertium dicendum...

QVAESTIO LXIII.

De medio uirtutum in quatuor arti...

Deinde considerandum...

Circa primum queruntur...

Primo, Vtrum uirtutes mora...

Secundo, Vtrum mediū uirtutis...

Tertio, Vtrum intellectuales uir...

Quarto, Vtrum uirtutes theo...

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum uirtutes morales sint in medio.

Ad primum sic procedit...

Præ. Illud quod est maximū...

Ex ca. 3. ha...

betur co. 5

Dicitur...

In cor. art.

In cor. art.

113.

D. 205.

Super Questionem...

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.

In cor. art.